

İKİV BİLGİ NOTU

KÜRESEL SAVAŞ HAVA PROGRAMI'NDAN

YENİ NESİL UÇAK GİRİŞİMİ

Hatice Zeynep Şen, İKV Uzman Yardımcısı

İtalya, Birleşik Krallık ve Japonya 13 Aralık 2024 tarihinde, Küresel Savaş Hava Programı (*Global Combat Air Programme-GCAP*) kapsamında yeni bir ortak girişim kurmak üzere anlaşmaya vardıklarını duyurdu.¹ Ortak girişimin 2025 ortalarında kurulması, üretilecek yeni nesil uçağın 2035 yılında hizmete girmesi ve en az 2070 yılına kadar kullanımda kalması planlanıyor. Altıncı nesil savaş uçağı, Amerikan F-35'e rakip olarak görülüyor ve *Eurofighter Typhoon* jetlerin yerini alması bekleniyor.

GCAP, 2022 yılında temelleri atılan, İtalya, Birleşik Krallık ve Japonya'yı kapsayan, 2035 yılına kadar yeni nesil savaş uçağı üretme ortak hedefine sahip, çok uluslu bir iş birliği projesi.² İngiltere ve İtalya, ilk kez 2018 yılında *Tempest* adı verilen altıncı nesil bir savaş uçağı geliştirme konusunda anlaşmışlardı. Japonya da 2022 yılında kendi jet programını entegre etmeyi kabul etmişti. GCAP'ın stratejik ortaklarını, İtalya'dan *Leonardo*, Birleşik Krallık'tan *BAE Systems* ve Japonya'dan *Mitsubishi Heavy Industries* oluşturuyor. GCAP, Japonya'nın ilk kez ABD dışındaki ülkelerle iş birliği yaptığı savunma projelerinden biri olarak dikkat çekiyor. Bu iş birliği ile Japonya'nın sadece Avrupa savunma pazarına açılmakla kalmayacağı aynı zamanda ABD dışındaki ortaklarla iş birliğini artırması için bir platform oluşturacağı belirtiliyor.³ GCAP'ın Almanya-Fransa-İspanya ortak girişimi olan *Airbus SE, Dassault Aviation* ve *Indra Sistemas* tarafından yönetilen bir program olan Gelecek Muharebe Hava Sistemi (*Future Combat Air System-FCAS*) ile de rekabet etmesi bekleniyor.⁴

13 Aralık'ta üç ortak, GCAP kapsamında anlaşmaya vardıkları yeni girişimlerini bir açıklama ile duyurdu. Açıklamaya göre *Leonardo, BAE Systems* ve *JAIEC* şirketlerinin her biri girişimde eşit oranda hisse sahip olacak. Merkezi İngiltere'de bulunacak yeni şirketin ilk CEO'su da İtalya'dan olacak. Yeni nesil uçakların tasarım ve üretim süreçleri üç ülkede dengeli şekilde yürütülecek.⁵ 2035'e kadar hizmete girmesi planlanan altıncı nesil savaş

¹ LEONARDO Company, "Global Combat Air Programme industry partners reach landmark agreement to deliver next generation combat aircraft" London, 13.12.2024, <https://www.leonardo.com/en/press-release-detail/-/detail/13-12-2024-global-combat-air-programme-industry-partners-reach-landmark-agreement-to-deliver-next-generation-combat-aircraft>

² Global Combat Air Programme (GCAP), <https://www.leonardo.com/en/business/gcap>

³ C Savunma, "Japonya ve Avrupa İşbirliği: Küresel Savaş Uçağı Programı'nda Büyük Adım", 13.12.2024, <https://csavunma.com/japonya-ve-avrupa-isbirligi-kuresel-savas-ucagi-programinda-buyuk-adim/html>

⁴ Bloomberg HT, "İngiltere, Japonya ve İtalya'dan savaş uçağı ortaklığı", 13.12.2024,

<https://www.bloomberght.com/ingiltere-japonya-ve-italya-dan-gelecegin-savas-ucagi-ortak-girisimi-3737024?page=2>

⁵ LEONARDO Company, "Global Combat Air Programme industry partners reach landmark agreement to deliver next generation combat aircraft" London, 13.12.2024, <https://www.leonardo.com/en/press-release-detail/-/detail/13-12-2024-global-combat-air-programme-industry-partners-reach-landmark-agreement-to-deliver-next-generation-combat-aircraft>

uçaklarının, Japon F-2 jetleri ile İngiliz ve İtalyan *Eurofighter*'ların yerini alması hedefleniyor.⁶

“SİHA Filosunu Kontrol Edebilen Bir Uçak”

Yeni nesil uçak, silahlı insansız hava araçlarından (SİHA) oluşan bir filoyu kontrol edebilen, radara görünmeyen bir savaş uçağı geliştirme projesi olarak tanımlanıyor. Pratikte bir tür için “uçan süper bilgisayar” ve “gökyüzündeki bir uçak gemisi” benzetmeleri yapılıyor.⁷ Projenin ilk aşaması, üç imzacı ülke tarafından 45 milyar avro yatırımla finanse edilen ana uçağın geliştirilmesi olarak planlanıyor. İkinci aşamada ise diğer iki temel unsur olan, keşif, saldırı ve önleme amaçlı SİHA, ardından da SİHA sürülerini kontrol edecek yapay zekâ yazılımının hazırlanması olarak belirtiliyor.⁸ Yeni savaş uçağı, etkileşimli kokpit, gelişmiş silah sistemi, entegre sensörler ve güçlü bir radar gibi yeni nesil yeteneklere sahip olacak. Şirketler, uçağın üretimi ve son montajının *BAE, Leonardo, Mitsubishi, Heavy Industries* ve daha geniş tedarik zincirine alt sözleşmeli olarak verileceğini de açıkladı.⁹

İtalyan ortak *Leonardo* şirket yetkilileri, Ukrayna'daki savaş ile değişen dengelere vurgu yaparak, dijital saldırı ve savunmanın geleneksel olanlar kadar, hatta belki de onlardan daha etkili hale geldiğini ifade ediyor. Burada uydu iletişimiyle yönlendirilen ve birkaç bin avroya mal olan insansız hava araçlarının birkaç milyona mal olan tankları yok ettiği örneklendirmesi yapılıyor. Drone alanında bir açıkları bulunduğunu belirten şirket yetkilileri bunu kapatmanın tek yolunun dijital kapasiteye odaklanan uluslararası anlaşmalar yapmak olduğunu belirtiyor.¹⁰

Girişime Suudi Arabistan'ın da dahil olma talebi bulunduğu ifade edildi. Bu konuda, ortak girişimin ayrıntılı plan çalışmalarının tamamlanmasının ardından yeni ortaklara da karar verilebileceği belirtildi. Yetkililer tarafından program maliyetinin 100 milyar avronun üzerinde olabileceği, bu nedenle katkıda bulunmaya hazır diğer ülkelerin memnuniyetle karşılanacağı söyleniyor.

⁶ BBC Türkçe, İngiltere, İtalya ve Japonya'dan altıncı nesil savaş uçağı anlaşması: 'Uçan süper bilgisayar olacak', 15.12.2024, <https://www.bbc.com/turkce/articles/ced8g87nwp1o>

⁷ A.g.e.

⁸ A.g.e.

⁹ Bloomberg HT, “İngiltere, Japonya ve İtalya'dan savaş uçağı ortaklığı”, 13.12.2024, <https://www.bloomberght.com/ingiltere-japonya-ve-italya-dan-gelecegin-savas-ucagi-ortak-girisimi-3737024?page=2>

¹⁰ La Repubblica, Cingolani: “Dallo spazio alla portaerei volante, il futuro di Leonardo è la sicurezza globale”, 15.12.2024, https://www.repubblica.it/economia/2024/12/15/news/cingolani_stalink_musk_armi_cybersicurezza_in_tervista-423887244/